

*Яремчук В'ячеслав Дмитрович,
доктор політичних наук,
Інституту політичних і етнонаціональних досліджень
ім. І. Ф. Кураса НАН України (м. Київ, Україна)*

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ЯК ВАЖЛИВИЙ СУБ'ЄКТ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

Початок широкомасштабної російсько-української війни у 2022 р., потреба мобілізації всіх ресурсів на відбиття агресії надало потужного поштовху у розвитку публічної дипломатії (ПД) України (вплив на громадськість зарубіжних країн з метою формування позитивного іміджу України, просування її національних інтересів шляхом тощо [1]), яка в нових умовах стала дієвим додатковим інструментом зовнішньої політики держави. Помітні зрушення щодо інституалізації ПД були здійснені після Революції Гідності, які зумовили залучення до цієї сфери ресурсу громадянського суспільства – зрілої суспільної сили з якої походили ініціативи, що реалізовувалися з користю для всієї спільноти, сприяючи демократичній консолідації, налагодженню ефективної взаємодії влади і суспільства [2, с. 6].

Наслідком розуміння цієї потреби стало осучаснення методів діяльності МЗС України в структурі якого були створені підрозділи ПД, які мали функціонувати у координації з громадським сектором. Ця проблема була актуалізована і в «Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки». Згадані реалії, а також рефлексії на світові тренди наукових досліджень активізували в середовищі вітчизняних дослідників пошук нових підходів до проблеми ПД. Низка з них (Т. Андрущенко, К. Балабанов, Н. Качинська, А. Лузан, Є. Макаренко, Л. Мицик, І. Сухорольська, П. Сухорольський, Я. Турчин, О. Чорний, В. Цватий та ін.) були переконані у доцільності використання нових термінів, які відображали новий рівень спільноті держави та громадянського суспільства – *громадська дипломатія, нова громадська дипломатія, громадянська дипломатія*. Мова йшла як про зміну суб'єктів традиційної ПД, так і методів та інструментів її здійснення, позбавлення надмірного контролю з боку держави натомість посилення ваги організацій громадянського суспільства (ОГС). Однак втілення у практику цього бачення тривалий час виглядало як бажане, далеке від реалій.

Ситуація в Україні докорінним чином змінилася у вже у перші дні російського вторгнення у 2022 р., коли громадянське суспільство заявило про себе як про надійного помічника держави, потужну силу здатну до вирішення (часто явочним порядком) нагальних проблем, які через масштабність були не в стані задовільнити наявні суспільні інституції (надання допомоги мільйонам біженців та тимчасово переміщених осіб, допомога силам оборони, консолідація

українського суспільства на відбиття небезпечної навали). Наростаючу роль ОГС відігравали і у сфері ПД – участь в адвокації інтересів України, донесення до закордонної громадськості правдивої інформації про війну та військові злочини агресора, мирні ініціативи держави, подолання негативних стереотипів сприймання України, досягнення взаєморозуміння щодо шляхів відбиття російського вторгнення, зміцнення міжнародної безпеки. Свідченням дієвості ОГС стало те, що у перші місяці широкомасштабної війни на громадянський сектор припадало понад 80% гуманітарної допомоги, яка надійшла до України з-за кордону. За підсумками 2022 р. завдяки активності організованого громадянства (волонтерського руху) Україна у Світовому рейтингу благодійності (World Giving Index) зайняла почесну другу позицію [3, с. 383.]. Високі потенційні можливості громадянського суспільства України у справі захисту держави було відзначено і у Звіті правозахисної організації Freedom House. У 2022 р. керівник правозахисної ГО «Центр Громадянських Свобод» О. Матвійчук була нагороджена Нобелівською премією миру.

Вкрай важливою виявилася участь ОГС і в таких знакових заходах, як Міжнародні конференції з питань відновлення України. На першій з них (м. Лугано; Швейцарія; 2022 р.) було оприлюднено Маніфест громадянського суспільства України в якому були сформульовані головні принципи і цінності, які об'єднали суспільство в обороні країни – Україна є державою з європейською ідентичністю; Україна є представницькою демократією, захищеними правами людини; Україна є відкритою ринковою економікою та ін. Були визначені і «червоні лінії», перетин яких був неприйнятний – втрата державної незалежності та територіальної цілісності країни, демонтаж демократичних інститутів, відмова від європейської та євроатлантичної інтеграції. Високий потенціал «третього сектору» України, довіра до нього з боку зарубіжних партнерів були засвідчені і на Лондонській (2023 р.) та Берлінській (2024 р.) конференціях на яких з боку громадянського суспільства було представлено бачення подальшої модернізації країни як демократичної європейської держави. Особливу увагу громадянське суспільство України надавало і у популяризації мирних ініціатив України. Зокрема напередодні відкриття Глобального саміту миру (2024 р.), який здійснив серйозний крок у просуванні Української формули миру, з боку провідних ОГС був оприлюднений заклик до світових лідерів з вимогою посилити санкції проти російського енергетичного сектору, що розглядалося як дієвий інструмент у досягненні миру

Загалом після 2022 р. активна участь громадянського суспільства у сфері ПД не лише посилює її результативність, зв'язки з іноземною аудиторією, але й сприяло зміцненню авторитету України, сприяло створенню потужної міжнародної коаліції навколо нашої держави. Останні події дають підстави для оптимізму щодо втілення нових громадських ініціатив у сфері ПД, а відтак зростання довіри до України, як країни з демократичними і ліберальними цінностями, досягнення перемоги у війні, переходу до успішної відбудови, залучення України до кола цивілізованих країн світу.

Література:

1. Стратегія публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України. 2021–2025. URL: <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/Стратегії/public-diplomacy-strategy.pdf>
2. Громадянське суспільство України: політика сприяння та залучення, виклики та трансформації : аналіт. доп. К.: НІСД, 2019. 112 с.
3. Яремчук В. Д. Громадянське суспільство в ситуації війни. С. 377–414. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2021/01/Adaptyvni-zminy-politychnoho-polia-Ukrainy_kol.-monohrafiia.pdf

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.